Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 9. 2011, sp. zn. 15 Tdo 354/2011, ECLI:CZ:NS:2011:15.TDO.354.2011.1

Číslo: 15/2012

Právní věta:

Nejvyšší státní zástupce je jediným ze zákona oprávněným státním zástupcem v celé soustavě státního zastupitelství, který může ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. podat dovolání. To ovšem na druhé straně neznamená, že by toto ustanovení vylučovalo, aby za splnění zákonných podmínek stanovených v § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství podal dovolání v jeho zastoupení náměstek nejvyššího státního zástupce.

Nejvyšší státní zástupce však nemůže na základě ustanovení § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství ve smyslu dovětku „v pořadí a v rozsahu jím stanoveném“ přenést celou agendu dovolání nebo jiného výlučného oprávnění (např. rozhodování podle § 174a odst. 1 tr. ř.) na některého svého náměstka. Takový postup by totiž zcela negoval vůli zákonodárce, aby v určitých věcech zásadně rozhodoval sám nejvyšší státní zástupce, a nikoli příslušné státní zastupitelství či státní zástupce příslušného státního zastupitelství. Náměstek nejvyššího státního zástupce může totiž nejvyššího státního zástupce jen „zastupovat“, a nikoli zcela vykonávat jeho výlučné pravomoci svěřené mu zákonem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.09.2011

Spisová značka: 15 Tdo 354/2011

Číslo rozhodnutí: 15

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Oprávnění nejvyššího státního zástupce, Řízení o dovolání

Předpisy: § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšší státní zástupkyní (v zastoupení náměstkem JUDr. K. Č.) v neprospěch obviněného R. P., proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci

ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, a usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. 34 T 114/2010. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Liberci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. 34 T 114/2010, bylo rozhodnuto tak, že podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. za užití § 188 odst. 1 písm. b) a § 171 odst. 1 tr. ř. bylo trestní stíhání obviněného R. P. pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že ve F. dne 24. 5. 2010 v době okolo 10.30 hod. řídil motorové vozidlo Opel Vectra Caravan, ačkoli mu 12. 8. 2009 bylo doručeno oznámení Městského úřadu ve F., č. j. 8563/2008/OD/VR-Body, o dosažení 12 bodů v bodovém hodnocení podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zák. o silničním provozu“), v důsledku čehož pozbyl řidičského oprávnění, postoupeno Městskému úřadu ve F. k rozhodnutí, neboť by se mohlo jednat o přestupek proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle § 22 odst. 1 písm. e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění (dále jen „zák. o přestupcích“).

Proti tomuto usnesení soudu prvního stupně podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Liberci v neprospěch obviněného R. P. stížnost, o níž Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozhodl usnesením ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, tak, že podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. stížnost jako nedůvodnou zamítl.

Uvedené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, napadla nejvyšší státní zástupkyně, zastoupená svým náměstkem JUDr. K. Č., dovoláním podaným v neprospěch obviněného R. P. z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. f), l) tr. ř., neboť bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí, a bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. d) tr. ř., přičemž v řízení tomuto rozhodnutí předcházejícím byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Nejvyšší státní zástupkyně napadenému rozhodnutí především vytkla, že nelze souhlasit se závěry soudu druhého stupně, pokud zaujal shodný názor jako nalézací soud o tom, že obviněný nevykonával činnost, pro kterou mu bylo odňato oprávnění rozhodnutím orgánu veřejné moci, neboť k pozbytí řidičského oprávnění došlo na základě zákona dosažením počtu 12 trestných bodů, aniž by o tom jakýkoliv orgán veřejné moci rozhodoval, a tato skutečnost byla obviněnému toliko oznámena. Podle rozhodnutí soudů nižších stupňů nelze za rozhodnutí ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku totiž považovat pouhé oznámení správního orgánu o tom, že řidič v důsledku „vybodování“ řidičské oprávnění pozbyl. Oproti tomu poukázala na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) pod sp. zn. Tpjn 302/2010, podle nějž za „odnětí příslušného oprávnění podle jiného právního předpisu“ ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je třeba považovat i pozbytí řidičského oprávnění u řidiče, který v bodovém hodnocení dosáhl 12 bodů a v důsledku toho mu bylo doručeno obecním úřadem obce s rozšířenou působností oznámení a výzva podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu k odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu. V této dovolávané věci je přitom nesporné, že obviněný R. P. shora uvedeným způsobem vyrozuměn byl. Obviněný R. P. tak svým jednáním mařil rozhodnutí orgánů veřejné moci tím, že vykonával činnost, pro kterou dosažením 12 trestných bodů pozbyl podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu oprávnění.

V závěru svého dovolání nejvyšší státní zástupkyně zastoupená svým náměstkem navrhla, aby dovolací soud za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení

Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, a usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. 34 T 114/2010, a aby poté věc podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Liberci k novému projednání a rozhodnutí.

Obviněný R. P. se ve smyslu ustanovení § 265h odst. 2 tr. ř. do rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu k podanému dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud nejprve rozhodoval o podaném dovolání v senátě č. 7 Tdo, který usnesením ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 241/2011, podle § 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), věc obviněného R. P. postoupil k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, neboť senát 7 Tdo jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka spočívající v tom, že dovolání bylo podáno osobou neoprávněnou, má po právní stránce zásadní význam. Senát 7 Tdo přitom vycházel z ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., které za oprávněnou osobu výslovně označuje jen nejvyššího státního zástupce a nepřipouští, aby dovolání podal jiný státní zástupce, byť by byl náměstkem nejvyššího státního zástupce. Tento právní názor však je odlišný od právního názoru vyjádřeného již v jiných rozhodnutích Nejvyššího soudu. Např. senáty 5 Tdo a 11 Tdo v usneseních Nejvyššího soudu pod sp. zn. 5 Tdo 986/2010 a 11 Tdo 22/2011, ale i dalších senáty Nejvyššího soudu považovaly dovolání, které ve skutečnosti podal náměstek nejvyšší státní zástupkyně, za dovolání podané oprávněnou osobou. To bylo v odůvodnění citovaných usnesení pouze povšechně konstatováno, aniž bylo vůbec zaznamenáno, že dovolání nepodepsala nejvyšší státní zástupkyně, ale „v zastoupení“ její náměstek, a aniž by bylo vysvětleno, z jakých důvodů je přesto takové dovolání považováno za dovolání podané oprávněnou osobou. Jde sice o právní názor o procesním právu, což jinak zásadně není důvodem pro postoupení věci velkému senátu, avšak senát 7 Tdo jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam. Senát vzal v tomto směru v úvahu, že pokud je spornou právní otázkou to, kdo je osobou oprávněnou podat dovolání, má to mimořádný význam jak pro strany trestního řízení, tak pro jednotnou rozhodovací praxi senátů Nejvyššího soudu.

V podrobnostech v odůvodnění svého rozhodnutí senát 7 Tdo dále rozvedl, že z ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. vyplývá, že jediným státním zástupcem, který je oprávněn podat dovolání, je nejvyšší státní zástupce. Trestní řád neobsahuje žádné ustanovení, z něhož by vyplývalo, že nejvyšší státní zástupce může místo sebe nebo za sebe nechat podat dovolání jiného státního zástupce. Právo podat dovolání je v ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. konstruováno jako výlučné osobní procesní právo nejvyššího státního zástupce, který ho nemůže přenést na nikoho dalšího, protože mu to zákon neumožňuje (k tomu viz Šámal P. a kol. Trestní řád. Komentář, II. díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2008, str. 2126). Tento závěr je podporován tím, že pokud jde o účast ve veřejném zasedání konaném o dovolání, ustanovení § 265r odst. 2 tr. ř. stanoví, že účast státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství ve veřejném zasedání je povinná. Trestní řád tedy jasně rozlišuje „nejvyššího státního zástupce“ jako osobu oprávněnou podat dovolání a „státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství“ jako osobu, která se účastní veřejného zasedání. Toto rozlišení spočívá v tom, že podat dovolání může jedině nejvyšší státní zástupce, avšak zúčastnit se veřejného zasedání může kterýkoli státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. V uvažovaném ohledu jde o určitou obdobu s tím, jak je v ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř. vymezeno oprávnění nejvyššího státního zástupce rušit pravomocná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci. V tomto ustanovení je uvedené oprávnění rovněž svěřeno jedině nejvyššímu státnímu zástupci jako jeho výlučné osobní procesní právo. Ani toto právo nemůže nejvyšší státní zástupce přenést na nikoho dalšího, protože to zákon neumožňuje. Pokud jsou v trestním řádu zakotvena výlučná osobní procesní práva nejvyššího státního zástupce, z žádného ustanovení trestního řádu nevyplývá, že by těmito právy byl nadán také náměstek nejvyššího státního zástupce. Z hlediska trestního řádu nejsou s

postavením náměstka nejvyššího státního zástupce spojena žádná zvláštní procesní práva nad rámec práv, která trestní řád jinak přiznává kterémukoli státnímu zástupci Nejvyššího státního zastupitelství. Státnímu zástupci Nejvyššího státního zastupitelství nenáleží podle trestního řádu právo podat dovolání, a to ani z toho titulu, že je zároveň náměstkem nejvyššího státního zástupce. Právo podat dovolání nemá náměstek nejvyššího státního zástupce ani podle zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákona o státním zastupitelství“).

Zákon o státním zastupitelství nemá žádné ustanovení, které by bylo možné interpretovat jako zákonné zmocnění náměstka nejvyššího státního zástupce k úkonům, k nimž je jinak oprávněn nejvyšší státní zástupce. Oprávnění nejvyššího státního zástupce jsou vymezena především v § 12 odst. 1 – 7 zákona o státním zastupitelství. Mezi těmito oprávněními není výslovně zmíněno oprávnění podávat dovolání, avšak toto oprávnění lze zahrnout pod ustanovení § 12 odst. 5 citovaného zákona, podle něhož „nejvyššímu státnímu zástupci přísluší vykonávat další oprávnění, která s funkcí nejvyššího státního zástupce spojuje tento zákon nebo zvláštní právní předpisy“. Oprávnění podávat dovolání tu má charakter oprávnění, které s funkcí nejvyššího státního zástupce spojuje zvláštní právní předpis, a to zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 12 zákona o státním zastupitelství však neobsahuje žádné zákonné zmocnění, na jehož podkladě by byl náměstek nejvyššího státního zástupce oprávněn podat dovolání. Pokud z ustanovení § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství vyplývá, že nejvyššího státního zástupce zastupuje jeho náměstek nebo náměstci, považoval senát 7 Tdo za nutné zdůraznit, že v žádném případě nejde o zákonné zmocnění náměstka nejvyššího státního zástupce k úkonům, které jinak přísluší nejvyššímu státnímu zástupci. Citované ustanovení totiž váže postavení náměstka, resp. náměstků nejvyššího státního zástupce při zastupování nejvyššího státního zástupce na to, jak to nejvyšší státní zástupce sám stanoví. Obsah zastupování tu není stanoven zákonem, ale rozhodnutím či jiným aktem nejvyššího státního zástupce. Jestliže trestní řád jako zvláštní zákon vymezuje nějaké oprávnění nejvyššího státního zástupce tak, že jde o jeho výlučné osobní procesní právo, pak to znamená, že nejvyšší státní zástupce nemůže z vlastní vůle přenést toto oprávnění na nikoho dalšího, a to ani na svého náměstka. Náměstek nejvyššího státního zástupce by mohl přikročit k výkonu takového oprávnění podle názoru senátu 7 Tdo jedině za předpokladu, že by ho k tomu zmocňoval zákon. Na podkladě toho, že ho k tomu zmocní nejvyšší státní zástupce podle § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, náměstek nejvyššího státního zástupce uvedená oprávnění vykonávat nemůže.

Z podnětu Nejvyššího soudu nejvyšší státní zástupce JUDr. P. Z. ve svém vyjádření ze dne 29. 3. 2011 uvedl, že dlouholetá dosavadní praxe zastupování nejvyššího státního zástupce jeho náměstkem při podání dovolání vycházela ze zákonné úpravy ustanovení § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství a praktických i organizačních potíží, které v případě, že by dovolání nemohl v době jeho nepřítomnosti na pracovišti podepsat jeho náměstek, by nastolily formální a bezobsažnou úroveň jeho práce, neboť by objektivně nebyl schopen pro častou osobní nepřítomnost na pracovišti zajistit jednotný postup Nejvyššího státního zastupitelství v těchto věcech. Konečně obdobný problém se týká i dalších výlučných oprávnění nejvyššího státního zástupce, jako jsou např. nařízení kontroly skončené věci podle § 12 odst. 3 zák. o státním zastupitelství, mimořádné kasační oprávnění podle § 174a tr. ř. nebo žaloba podle § 62 zákona o rodině. Na žádost Nejvyššího soudu, z jakých důvodů bylo v této věci vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 15 Tdo 354/2011 (dříve sp. zn. 7 Tdo 241/2011) postupováno tak, že dovolání „v zastoupení“ nejvyšší státní zástupkyně podepsal náměstek JUDr. K. Č., se vyjádřil první náměstek nejvyššího státního zástupce JUDr. I. S. V úvodu svého vyjádření poukázal na to, že v odborné literatuře je zaujímáno k této problematice stanovisko vycházející z principu zastoupení nejvyššího státního zástupce jeho náměstkem, a to ze zákona. Pokud je ustanoveno více náměstků, pak vedoucího státního zástupce zastupují v pořadí a rozsahu jím stanoveném. Rozsah zastoupení je zpravidla vymezen opatřením (pokynem) vedoucího státního zástupce, a to většinou ve formě organizačního řádu příslušného státního zastupitelství. Rozsahem

zastupování lze rozumět zastupování na určených úsecích působnosti státního zastupitelství a ve vymezené ostatní činnosti, kterou je zabezpečován chod státního zastupitelství (srov. Kocourek, J. Záruba, J. Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 457). Nejvyššího státního zástupce není možno od Nejvyššího státního zastupitelství nijak „institucionálně" oddělovat, není orgánem naprosto samostatným a od soustavy státního zastupitelství odděleným, není ani orgánem sui generis, neboť je především vedoucím státním zástupcem Nejvyššího státního zastupitelství. Jestliže zákon nejvyššímu státnímu zástupci výslovně svěřuje určité pravomoci, které váže na jeho osobu, nejde o pravomoci v podobě privilegií, která by byla vztažena za všech okolností k jeho osobě, s jeho osobou by vznikala a současně zanikala. Jde o výkon veřejné moci, nikoli o osobní privilegium. Specifičnost atributů veřejné moci se projevuje nikoli v tom, že za žádných okolností nikdo jiný než nejvyšší státní zástupce osobně není oprávněn ji vykonávat, ale že primárně ji vykonává sám nejvyšší státní zástupce. Není-li ovšem pro daný úkon v souladu se zákonnou úpravou (§ 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství) zastoupen svým náměstkem. Proto Nejvyšší státní zastupitelství nepovažuje názor vyslovený senátem 7 Tdo za správný, neboť nejde o zmocnění k určité činnosti, ale o princip zastoupení nejvyššího státního zástupce jeho náměstkem ze zákona. V návaznosti na to náměstek nejvyššího státního zástupce k úvaze o tom, jak v každém jednotlivém případě prokázat, že jde o výkon pravomoci a působnosti vyplývající přímo ex lege, uvedl, že Nejvyšší státní zastupitelství zastává názor, podle nějž takového průkazu není zapotřebí a že neexistuje žádný obecný důvod, proč by tomu tak mělo být. Tento závěr vyplývá z existence principu presumpce správnosti aktů veřejné moci, což se týká i aktu podepsaného náměstkem za nejvyššího státního zástupce, kdy jej zastupuje podle § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství, kdy současně odkázal na jednak teoretickou nauku, ale také na judikaturu obecných soudů (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2001, sp. zn. 5 Tz 163/2001) a judikaturu Ústavního soudu (nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 487/03). Na úplný závěr svého vyjádření náměstek nejvyššího státního zástupce poznamenal, že zákon o státním zastupitelství upravuje jako norma převážně organizační povahy ty vztahy, které obecně platí pro jednání státního zastupitelství ve vztazích uvnitř i navenek soustavy státního zastupitelství, a proto se uplatní tam, kde příslušný procesní předpis výslovnou úpravu těchto vztahů neobsahuje. Trestní řád jako procesní předpis naopak není organizační normou a neobsahuje-li stran zastupování nejvyššího státního zástupce jako vedoucího státního zástupce jiná pravidla, nelze než vycházet při řešení této otázky ze zákona o státním zastupitelství. Správná aplikace obou těchto předpisů nespočívá v jejich důsledně oddělené aplikaci, ale naopak v jejich aplikaci ve vzájemných souvislostech.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát") se nejprve v souladu s usnesením senátu 7 Tdo ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 241/2011, zabýval procesní otázkou, zda dovolání v této trestní věci bylo podáno oprávněnou osobou ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., jež je závislá na vyřešení otázky, zda byl náměstek nejvyšší státní zástupkyně JUDr. K. Č. osobou oprávněnou v jejím zastoupení podat dovolání, příp. za jakých podmínek.

Podle ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. dovolání může podat nejvyšší státní zástupce na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Podle § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství nejvyššího státního zástupce (jako jednoho z vedoucích státních zástupců) zastupuje jeho náměstek nebo náměstci v pořadí a v rozsahu jím stanoveném.

Velký senát především považuje za nutné zdůraznit, že v zásadě je třeba souhlasit s tím, že oprávnění k podání dovolání je výlučným oprávněním, které je třeba chápat jako osobní procesní právo nejvyššího státního zástupce, které je mu svěřeno zákonem, a proto ho nemůže bez zákonného zmocnění přenést na nikoho dalšího (k tomu viz Šámal P. a kol. Trestní řád. Komentář, II. díl, 6. doplněné a přepracované vydání, Praha: C. H. Beck, 2008, str. 2126). Podobně je tomu i s dalšími

výlučnými oprávněními nejvyššího státního zástupce, ať už jsou stanoveny v trestním řádu (srov. § 174 odst. 1 tr. ř.) nebo v jiném zákoně (např. v § 12 zákona o státním zastupitelství; v ustanovení § 12 odst. 5 zákona o státním zastupitelství je upraveno oprávnění nejvyššího státního zástupce vykonávat mimo ostatní oprávnění uvedená v tomto ustanovení, další oprávnění, která s funkcí nejvyššího státního zástupce spojuje tento zákon nebo zvláštní právní předpisy).

Rozhodnutí nejvyššího státního zástupce, zda podá dovolání v určité věci, proti kterému rozhodnutí, proti jakému jeho výroku, v jakém rozsahu a z jakých důvodů, záleží zcela na jeho vůli. Nejvyšší státní zástupce je tedy jediným ze zákona oprávněným státním zástupcem v celé soustavě státního zastupitelství, který může ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. podat dovolání. To ovšem na druhé straně neznamená, jak z toho dovodil senát 7 Tdo ve svém usnesení ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 241/2011, že by toto ustanovení vylučovalo, aby za splnění zákonných podmínek stanovených v § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství podal dovolání v jeho zastoupení náměstek nejvyššího státního zástupce. Není totiž správné stavět tato ustanovení proti sobě v tom smyslu, že ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. vylučuje použití ustanovení § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství. Tato ustanovení nejsou vůči sobě ve vztahu speciality, ale jde o ustanovení, která je třeba vykládat ve vzájemné souvislosti a v návaznosti na sebe, neboť z nich vyplývá, že zásadně, pokud tomu nic nebrání, vykonává výlučné oprávnění podat dovolání sám nejvyšší státní zástupce, jestliže však výkonu tohoto oprávnění, stejně jako jiného výlučného oprávnění, brání určitá podstatná překážka (např. smrt nebo nemoc nejvyššího státního zástupce, dlouhodobá zahraniční cesta apod.), uplatní se ustanovení § 8 zákona o státním zastupitelství o zákonném zastoupení nejvyššího státního zástupce jeho náměstky v pořadí a v rozsahu jím stanoveném. To odpovídá i odborné literatuře, podle které, pokud je ustanoveno více náměstků, pak vedoucího státního zástupce zastupují v pořadí a rozsahu jím stanoveném. Rozsah zastoupení je zpravidla vymezen opatřením (pokynem) vedoucího státního zástupce, a to většinou ve formě organizačního řádu příslušného státního zastupitelství. Rozsahem zastupování lze rozumět zastupování na určených úsecích působnosti státního zastupitelství a ve vymezené ostatní činnosti, kterou je zabezpečován chod státního zastupitelství (srov. Kocourek, J. Záruba, J. Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 457). Ve shodě s tím je i judikatura Ústavního soudu, byť týkající se rozhodnutí podle § 174a odst. 1 tr. ř., jež je také výlučným oprávněním nejvyššího státního zástupce na základě trestního řádu. Z rozhodnutí Ústavního soudu vyplývá, že v případě, kdy takové rozhodnutí bylo podepsáno nikoliv přímo nejvyšší státní zástupkyní, ale jejím zástupcem, nejedná se o libovůli orgánů činných v trestním řízení, naopak je nutno odkázat na § 8 odst. 2 zák. o státním zastupitelství. Podle Ústavního soudu tento postup vychází přímo ze zákonné úpravy a nikoliv pouze z vnitřních předpisů státního zastupitelství (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 351/10, usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. II. ÚS 353/10, a nález Ústavního soudu ze dne 30. srpna 2011, sp. zn. II. ÚS 655/11).

Na druhé straně nelze podle názoru velkého senátu při výkladu uvedených ustanovení dospět k závěru, že by nejvyšší státní zástupce mohl na základě ustanovení § 8 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o státním zastupitelství ve smyslu dovětku „v pořadí a v rozsahu jím stanoveném“ přenést celou agendu dovolání nebo jiného výlučného oprávnění (např. rozhodování podle § 174a odst. 1 tr. ř.) na některého svého náměstka, jak by se mohlo naznačovat ze shora citovaných vyjádření nejvyššího státního zástupce JUDr. P. Z. a zejména jeho náměstka JUDr. I. S. Takový postup by totiž zcela negoval vůli zákonodárce, aby v určitých věcech zásadně rozhodoval sám nejvyšší státní zástupce a nikoli příslušné státní zastupitelství či státní zástupce příslušného státního zastupitelství. Náměstek nejvyššího státního zástupce může totiž nejvyššího státního zástupce jen „zastupovat“ a nikoli zcela vykonávat jeho výlučné pravomoci svěřené mu zákonem. V takovém případě, kdy by nejvyšší státní zástupce určitou výlučnou zákonnou pravomoc zcela přenesl na svého náměstka, by výkon takové výlučné pravomoci jím přestal být osobně vykonáván, což by neslo nejen prvky libovůle, ale i negaci vůle zákonodárce, aby takovou pravomoc zásadně vykonával sám nejvyšší státní zástupce. Aniž by

velký senát považoval výkon výlučných pravomocí nejvyššího státního zástupce za jeho „osobní privilegium“ oddělené od činnosti Nejvyššího státního zastupitelství jako celku, považuje za nutné zdůraznit, že zákonné zastupování ve smyslu § 8 odst. 2 zákona o státním zastupitelství u výlučných pravomocí nejvyššího státního zástupce přichází v úvahu jen v případě, že mu v jejich výkonu brání důležitá překážka. V té souvislosti je třeba také poznamenat, že je na nejvyšším státním zástupci, aby si organizoval svou práci a přítomnost na pracovišti tak, aby v zásadě mohl své výlučné pravomoci svěřené mu zákonem vykonávat osobně a nikoli prostřednictvím svých zastupujících náměstků, a aby právě z tohoto hlediska jeho práce neměla jen formální a bezobsažnou úroveň.

Tomuto názoru velkého senátu nakonec odpovídá i pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. 9. 2009, č. 8/2009 Sb. pokynů NSZ, o trestním řízení, který v části sedmé, díle druhém, upravuje v článcích 97 až 100 pod rubrikou „Dovolání“ způsob výkonu uvedeného výlučného oprávnění podat dovolání. Podle čl. 99 tohoto pokynu státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství po vyhodnocení spisového materiálu předloží nejvyšší státní zástupkyni nástin dovolání nebo návrh na odložení návrhu na dovolání. Státnímu zastupitelství činnému u soudu druhého stupně zašle stejnopis dovolání nebo vyrozumění, že důvody pro dovolání shledány nebyly. Obdobně postupuje, přezkoumá-li věc na základě podnětu jiné osoby k podání dovolání. Podatele o učiněném opatření vyrozumí.

Poté, co velký senát dospěl k závěru, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou, neboť neshledal v posuzovaném případě, že by postup náměstka nejvyšší státní zástupkyně byl v rozporu se shora obecně vyjádřenými právními závěry, seznal, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně zastoupené jejím náměstkem JUDr. K. Č. je přípustné, bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., velký senát dále posuzoval, zda nejvyšší státní zástupkyní vznesené námitky naplňují jí uplatněné dovolací důvody, a shledal, že dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f), l) tr. ř. byly uplatněny v souladu se zákonem vymezenými podmínkami. Vzhledem k tomu, že velký senát neshledal žádný důvod podle § 265i odst. 1 tr. ř. pro odmítnutí dovolání nejvyšší státní zástupkyně, přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů vymezených v dovolání, jakož i řízení rozhodnutím předcházející.

Nejvyšší státní zástupkyně uplatnila právně relevantní námitku spočívající v tom, že rozhodnutím ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. ř. je právě i oznámení správního orgánu o tom, že řidič v důsledku „vybodování“ pozbyl řidičské oprávnění, a tak obviněný R. P. mařil svým jednáním rozhodnutí orgánů veřejné moci, když vykonával činnost, pro kterou pozbyl dosažením počtu 12 trestných bodů podle § 123c odst. 3 silničního zákona oprávnění.

V dalším velký senát velmi podrobně vyložil, jakými úvahami byl veden, shledal-li, že podané dovolání je důvodné. Odkázal především na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. Tpjn 302/2010, a připomněl jeho právní větu, která byla přijata ve znění: „Za „odnětí příslušného oprávnění podle jiného právního předpisu“ ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku je třeba považovat i pozbytí řidičského oprávnění u řidiče, který v bodovém hodnocení dosáhl 12 bodů, a v důsledku toho mu bylo doručeno obecním úřadem obce s rozšířenou působností oznámení a výzva podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu, k odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu, resp. v případě podání námitek proti provedenému záznamu, kterým bylo dosaženo celkového počtu 12 bodů, bylo pravomocně rozhodnuto tímto obecním úřadem podle § 123f odst. 3 citovaného zákona o zamítnutí námitek řidiče, neboť je neshledal odůvodněné. V důsledku toho, pokud pachatel řídí motorové vozidlo i poté, co mu bylo takto řidičské oprávnění odňato rozhodnutím příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností, naplňuje znaky trestného činu (přečinu) maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a)

tr. zákoníku“. Uvedené stanovisko bylo posléze publikováno pod č. 1/2011-II. Sb. rozh. tr.

Z odůvodnění přijatého stanoviska, s kterým se velký senát plně ztotožnil, pak vyplývá, že rozhodující z hlediska posouzení „oznámení o dosažení dvanáctibodové hranice a výzvy k odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu“ jako rozhodnutí ve smyslu § 337 odst. 1 tr. zákoníku je skutečnost, zda tímto úkonem došlo ke vzniku, změně nebo zániku oprávnění a povinností fyzické nebo právnické osoby, jinými slovy, zda individuální právní akt vydaný orgánem veřejné moci byl učiněn z pozice jeho vrchnostenského postavení. Z tohoto hlediska je zásadní, že v uvedené výzvě se řidiči podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu ukládá odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu nejpozději do 5 pracovních dnů ode dne doručení tohoto oznámení, s tím, že řidič pozbývá řidičské oprávnění uplynutím 5 pracovních dnů ode dne, v němž mu bylo toto oznámení doručeno, nepodá-li proti němu námitky. Není tedy pravdou, jak se někdy zkratkovitě uvádí, že „řidič, který dosáhl stanovený limit počtu bodu je sankcionován přímo ze zákona ztrátou řidičského oprávnění a řidičského průkazu“ (Kovalčíková, D., Štandera, J. Zákon o provozu na pozemních komunikacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 347), nýbrž řidič pozbývá řidičské oprávnění až uplynutím 5 pracovních dnů ode dne, v němž mu bylo toto oznámení s výzvou k odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu doručeno, a to ještě jen tehdy, nepodá-li proti němu námitky. Teprve uvedenou výzvou je řidiči ukládána povinnost odevzdat řidičský průkaz a mezinárodní řidičský průkaz, a zákon výslovně v § 123c odst. 5 zák. o silničním provozu stanoví řidiči povinnost tuto výzvu splnit, a proto je třeba tuto výzvu považovat za rozhodnutí materiální povahy. Ze všech těchto hledisek je proto nutno oznámení o dosažení dvanáctibodové hranice a výzvu k odevzdání řidičského průkazu a mezinárodního řidičského průkazu považovat za rozhodnutí ve smyslu § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Pokud je poukazováno na terminologickou nesrovnalost pojmů „odnětí“ a „pozbytí“ řidičského oprávnění, není ani tato skutečnost podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu rozhodná z hlediska možnosti trestního postihu jednání řidiče, který pozbyl řidičské oprávnění ve smyslu § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu. Zákon o silničním provozu v § 94a používá pojem „pozbytí řidičského oprávnění“ i ve vztahu k zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, ať už byl uložen soudem jako trest nebo příslušným správním úřadem jako sankce za přestupek, když uvádí, že držitel řidičského oprávnění pozbývá řidičské oprávnění dnem právní moci takového rozhodnutí. Pokud by byli postihováni pouze řidiči, kterým bylo podle § 94 zák. č. 361/2000 Sb. odňato oprávnění po ztrátě jejich odborné či zdravotní způsobilosti, došlo by k neodůvodněnému rozdílu mezi řidiči, kteří v důsledku svého vědomého protiprávního jednání pozbyli řidičské oprávnění (dosáhli dvanácti bodů), a mezi těmi, kterým bylo, mnohdy i bez jejich zavinění, řidičské oprávnění odňato, např. pro úraz či nemoc. Navíc je třeba zdůraznit, že i řidič, který pozbyl řidičské oprávnění podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu a po uplynutí 1 roku ode dne jeho pozbytí, požádá o vrácení řidičského oprávnění, se musí podrobit přezkoušení z odborné způsobilosti ve smyslu § 123d odst. 3 zák. o silničním provozu z čehož vyplývá, že i u něj zákonodárce presumuje absenci odborné způsobilosti řídit motorové vozidlo obdobně jako podle § 94 odst. 1 písm. b) zák. o silničním provozu.

Pokud tedy pachatel řídil motorové vozidlo i poté, co mu bylo řidičské oprávnění odňato rozhodnutím – oznámením a výzvou podle § 123c odst. 3 zák. o silničním provozu – příslušného orgánu, naplnil znaky přečinu podle ustanovení § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Tak tomu bylo i v případě obviněného R. P., neboť podle obsahu spisu mu bylo dne 12. 8. 2009 doručeno oznámení o dosažení 12 bodů v bodovém hodnocení a výzva k odevzdání řidičského průkazu v důsledku pozbytí řidičského oprávnění, načež byl dne 24. 5. 2010 zastaven hlídkou Policie České republiky, když ve F. řídil motorové vozidlo. Pokud za této situace nalézací soud rozhodl o postoupení věci Městskému úřadu F., byl tím naplněn dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť podmínky pro postoupení věci správnímu orgánu k projednání jako přestupku splněny nebyly. Jestliže poté odvolací soud stížnost státního zástupce proti usnesení nalézacího soudu podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl, byl tím naplněn i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Proto velký senát za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 6. 10. 2010, sp. zn. 31 To 345/2010, a usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 10. 6. 2010, sp. zn. 34 T 114/2010. Současně zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Liberci přikázal, aby věc obviněného R. P. v potřebném rozsahu, které též konkretizoval, znovu projednal a rozhodl. Připomněl, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. je Okresní soud v Liberci, jemuž byla věc přikázána k novému projednání a rozhodnutí, vázán právními názory, které byly shora v tomto usnesení vysloveny, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil.